

ANDRE HORIZONTER

Evalueringsnotat
– midtvejs i projektperioden

For Opgang2 2019

Støttet af

SocialRespons

VELUX FONDEN

1.Introduktion	3
2.Kort om projektet	4
3.DEL I: Aktiviteter og metoder	5
4.DEL II: Resultater	13
5.DEL III: Opmærksomhedspunkter	21

INTRODUKTION

Denne rapport er et evalueringsnotat udarbejdet af SocialRespons for Opgang2. Notatet omhandler projekt 'Andre Horisonter', der gennem udvikling og afprøvning af workshopforløb ønsker at benytte kunst og teater til at skabe fællesskab blandt unge. Projektet består af to indsatsområder: workshopforløb med unge og metodeudvikling.

Notatet er udarbejdet midtvejs i projektperioden (juni 2019). Evalueringen vil i slutningen af projektperioden resultere i en afsluttende evalueringsrapport.

Indtil juni 2019 har der været gennemført i alt 15 workshopforløb med i alt 362 deltagne unge. Samlet set viser evalueringen indtil nu, at workshopforløbet skaber resultater for målgruppen, særligt i form af erfaringer og refleksioner, der styrker fællesskaber – og den enkeltes plads heri. Opgang2 har i projektets første år gjort sig erfaringer med at afprøve konceptet i forskelle rammer og med forskellige målgrupper. Det er erfaringer, de kan bruge i det videre arbejde med at udvikle konceptet. Evalueringen peger afslutningsvis på nogle opmærksomhedspunkter, der kan bidrage til dette arbejde.

I det følgende kan læses en opsamling på de gennemførte aktiviteter og anvendte metoder (del I), en opsummering af resultater for målgruppen (del II) og opmærksomhedspunkter til det videre arbejde (del II)

EVALUERINGENS METODER

Evalueringens formål og er at bidrage med viden om resultater for målgruppen samt at sikre intern læring og sparring med projektet. Den gennemføres som en virkningsevaluering, hvor flere forskellige metoder benyttes til indhentning af viden.

Evalueringens centrale metode er en case tilgang, hvor 3 forløb følges tæt gennem både deltagelse, observation og interview.

Samlet set gør vi brug af følgende metoder:

- Observation & deltagelse ved 3 forløb
- Kvalitative interview
- Impact interview
- Logbog og dokumentation indhentet af projektet selv
- Fælles analyseworkshop med projektgruppe og medarbejdere

Dette notat er udarbejdet på baggrund af til dataindsamling frem til juni 2019. Det omfatter:

- Observation og uformelle samtaler ved 2 forløb
- 21 interview (12 elever + impact-interview, 5 samarbejdspartnere og 2 projektledere/medarbejdere)
- Data fra projektet (logbøger, transskriptioner af interview med yderligere samarbejdspartnere, information via sparringsmøder)
- En analyseworkshop med 9 medarbejdere fra Opgang2

KORT OM PROJEKTET

PROJEKTPERIODE

September 2018 til december 2020

BAGGRUND

Manglen på fællesskab blandt unge både når det kommer til sociale forhold og i skolesammenhæng, og risikoen for at unge på en eller anden måde ender på et socialt sidespor er problemstillinger, som 'Andre Horisonter' ønsker at bidrage til at modvirke. 'Andre Horisonter' er en direkte videreudvikling af Opgang2's projekt 'Nye Horisonter' (2014-2017). Hvor 'Nye Horisonter' havde fokus på udvikling af produkter, debatforestillinger og online platform, har 'Andre Horisonter' fokus på at udvikle aktiviteter, som understøtter, at teaterforestillinger kan fungere optimalt som grundlag for etablering og formidling af fællesskab.

OVERORDNET FORMÅL

Formålet med projektet er at inspirere eksklusionstruede unge til at søge konstruktive og inkluderende fællesskaber. Gennem teater samt workshops før og efter teaterforestillingen søger Andre Horisonter at arbejde videre med at forankre de oplevelser en teateroplevelse kan i gang sætte hos de unge. Gennem workshops vil Andre Horisonter søge at skabe trygge fællesskaber,

hvor de unge kan viderebearbejde emner og oplevelser fra teaterforestillingen.

MÅLGRUPPE

Primær målgruppe er unge mellem 13 og 19 år, som er i en udsat position, herunder unge som bor i eller går i skole i tilknytning til et udsat boligområde. Det er unge, som er i en risikogruppe i forhold til samfundsmæssig eksklusion. Sekundær, målgruppe er fagprofessionelle omkring målgruppen (målgruppebeskrivelsen ift. den primære målgruppe er tilpasset fra den oprindelige projektbeskrivelse, hvor der var et specifikt fokus på unge med tilknytning til udsatte boligområder).

FINANSIERING

VELUXFONDEN

DEL I: AKTIVITETER & METODER

WORKSHOPFORLØB (AKTIVITETER & ERFARINGER)

- I perioden oktober 2018 til april 2019 er der i projektet gennemført i alt 15 workshopforløb med 15 forskellige samarbejdspartnere. Der har i alt deltaget 362 unge. Se oversigt op side 7.
- 33 lærere/voksne har deltaget i forløbene og dermed oplevet metoden og de unges deltagelse.
- Der har været gennemført forløb omkring tre forskellige teaterforestillinger: 4EVER, OMG og TO.

Tallene bygger på projektets egne registreringer.

Erfaringerne fra workshopforløb

Det har vist sig nemmest at gennemføre forløb i samarbejde med læringsinstitutioner/skoler i modsætning til mere løse ungdomsstrukturer med frivillig deltagelse, som fx en gruppe, der oprettes i samarbejde med en boligsocial helhedsplan.

Størstedelen af forløbene er gennemført i samarbejde med skoler. Erfaringen fra forløb på skoler er, at de fungerer som en forebyggende indsats, der bidrager til at skabe inkluderende fællesskaber og en udvidelse af normaliteten ift. unges adfærd, evner og interesser.

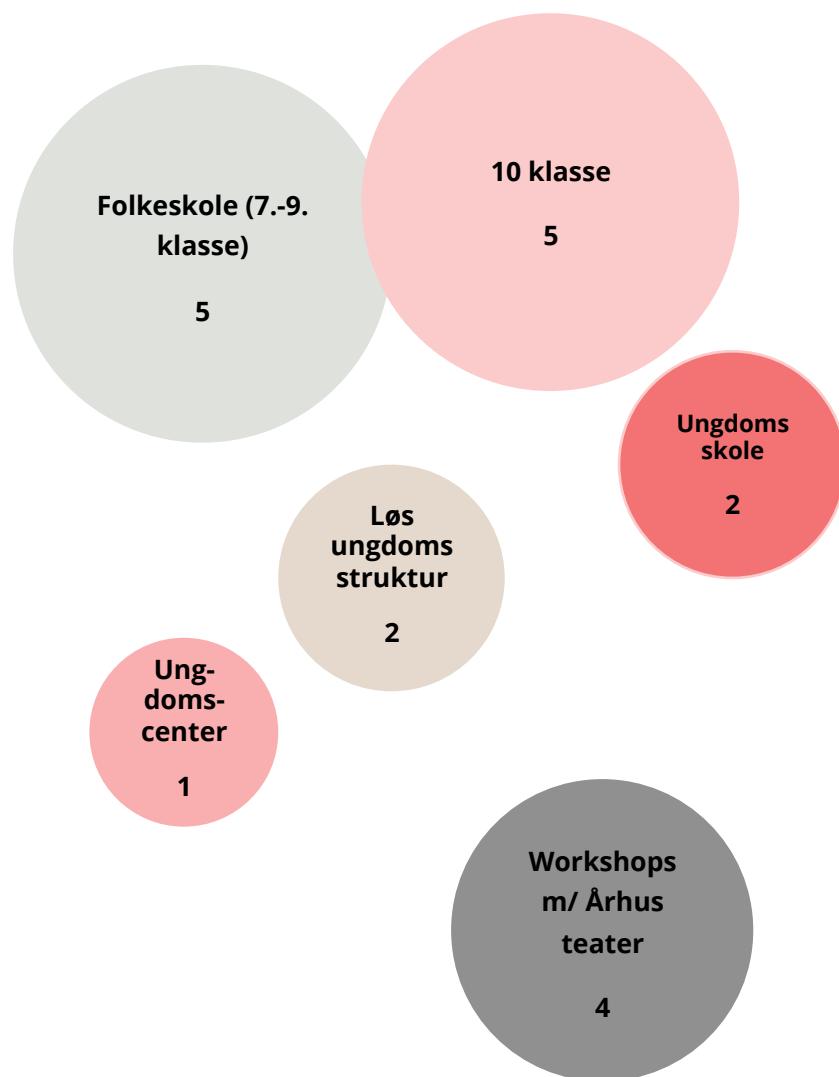
Forløbene har været gennemført med grupper på 3 op til 46 deltagere og i meget forskellige fysiske rammer.

Forløbene har været afprøvet med mange forskellige typer ungegrupper: nogle grupper har været unge, der kendte hinanden godt, andre grupper har været mere nyligt sammensatte grupper. En enkelt gruppe har været ungevalgt fordi, at de var særligt stærke fagligt på den pågældende skole, mens andre forløb har været i samarbejde med Ungdomsskole med spor rettet mod unge med særlige udfordringer. Samlet erfaring er, at forløbet giver resultater for alle målgrupper, men at der arbejdes med forskellige elementer/øvelser alt efter den konkrete gruppe.

Samlet set er der generelt tale om at deltagerne er unge, som partnerorganisationerne oplever som udsatte, fx unge hvor der er en risiko for at de falder ud af uddannelsessystemet.

Der er udviklet en workshopskabelon til brug i gennemførelse af forløb, men denne indeholder ikke fast defineret indhold. Erfaringen blandt facilitatorerne har været, at det fungerer bedst, når forløb og øvelses-sammensætningen tilpasses den konkrete målgruppe.

GENNEMFØRTE WORKSHOPFORLØB

Gruppetype	Antal forløb	Antal deltagere	Antal voksne/ lærere
Folkeskole 7.-9. klasse	5	134	8
Folkeskole 10. klasse	5	155	6
Ungdomsskole/særlige tilbud rettet mod unge med særlige behov	2	30	8
Ungdomscenter i Århus, der er rettet mod unge, der har sociale og/eller psykiske problemer.	1	30	10
Boligsociale helhedsplan/ løs ungdomsstruktur	2	13	1
I ALT	15	362	33
Workshop i samarbejde med Århus Teater (andet format/ kortere varighed)	4	95	6

METODEUDVIKLING (AKTIVITETER)

WORKSHOPSKABELON/IDÉKATALOG:

Udvikling af workshopskabelon for metoden foregår sideløbende med gennemførelse af workshopforløb. Workshopskabelonen forventes at blive udmøntet som et idékatalog med aktiviteter, der kan benyttes før, sammen med og efter en teaterforestilling. Skabelonen vil blive skalerbar både i forhold til institutionstype, ungegruppens udfordringer og antal samt ydre faktorer/fysiske faciliteter. Idékataloget udvikles yderligere i næste fase, hvor projektet samtidig afsøger, hvordan det kan spille sammen med principper for tilgangen (se side 9-10). Det er tanken, at en formidling af disse principper skal supplere forslag til konkrete øvelser i idékataloget.

FORANKRING OG VIDENDELING:

Opgang2 har i første del af projektet arbejde med følgende:

Kurser udbudt via 'Opgang2 Viden': 'Opgang2 Viden' er en ny 'søjle' i Opgang2's portefølje, hvor der tilbydes en række kurser, foredrag og workshops, hvoraf to er direkte relateret til 'Andre Horisonter's erfaringer og metoder: En skolebaseret og skolerettet workshop for elever i udskoling & et kursus om inkluderende læringsfællesskaber i kreative rum målrettet fagprofessionelle i skole og fritidstilbud. <https://opgang2.dk/VIDEN/VIDEN.aspx>

Formaliseret samarbejde mellem Opgang2 og COK (Center for Offentlig Kompetence). Samarbejdet er foreløbig blevet udmøntet i udbydelse af to gratis fyraftensmøder (ét i Aarhus, et i Herlev) med titlen *NÅR og HVIS kunst gør en forskel for unge på kanten*. Fyraftensmøderne udbydes til COK's mere end 15.000 kommunalt ansatte indenfor uddannelse, socialområdet og beskæftigelse, som modtagere COK's nyhedsbrev. Fyraftensmøderne skal bl.a. klargøre, indenfor hvilke områder og i hvilke formater, der er størst interesse, således at Opgang2 kan bruge denne viden i det videre arbejde med metodeudvikling.

Samarbejde med Ungdomscentret i Århus: der har været afholdt en række udviklingsmøder med både ledelse og med hele medarbejderstaben ca. 30 medarbejdere. Møderne har resulteret i aftaler om en række udviklingsaktiviteter.

Opgang2 på dette års Kulturmøde på Mors. Her afholder Opgang2 et seminar på 1 ½ time under titlen *Når Kunst Skaber Fællesskaber* med afsæt i 'Andre Horisonter's foreløbige erfaringer og resultater.

PRINCIPPER – ‘ANDRE HORISONTER’ (UDKAST)

Principper for arbejdet med workshopforløb i forbindelse med unge-teater målrettet unge i en udsat position.

Principperne forventes at blive brugt som supplement til workshopskabelonen/idékataloget (se side 8). De er udviklet som del af evalueringen, bl.a. med inspiration fra "Når kunst gør en forskel" (2017) og tanken er, at de videreudvikles i projektets sidste år, hvor det kan afprøves hvorvidt, og hvordan de kan indgå som en del af den samlede metodehåndbog.

1. Fællesskabet: arbejde med fællesskabet som omdrejningspunkt og med at styrke individets plads i fællesskabet - og pladsen til at være anderledes og at være sig selv. Det kan være et fokus på fællesskabende aktiviteter og på at få den enkelte til at opleve at have en plads i fællesskabet.

2. Et særligt rum: rammesæt forløbet, som et rum med plads til det uventede, hvor normer udfordres, og hvor der ikke er rigtige og forkerte svar. Gør noget andet end gruppens voksen, gør noget andet end de unge gør, vær aktivt anderledes.

3. Fantasi: styrk de unges forestillingsevne, nysgerrighed, fantasi og opfindsomhed - gennem vægt på oplevelser, sanser, de uperfekte, det ufærdige og de magiske. Det styrker de unge i at kunne begå fejl, i at turde og i at finde på og få idéer.

4. Værkorientering: arbejde på at bruge øvelser, hvor de unge selv laver små værker – som de præsenterer til hinanden (tegning, podcast, optræden mv.). Det sætter rammer, der får de unge til at deltage aktivt og giver en oplevelse af, at der er fremdrift.

5. Fleksibilitet: Tilpas programmet til den aktuelle målgruppe, forestilling, tid og sted. Konceptet kan benyttes målrettet mange forskellige typer målgrupper og koblet til mange forskellige typer forestillinger, derfor har konceptet ikke en fast form og faste dramapædagogiske greb. Det centrale er at tilpasse indhold, greb og virkemidler til den aktuelle situation.

6. Professionel forestilling: Sørg for, at de unge oplever noget magisk, der kommer ind udefra og bliver del af forløbet. Teaterforestillingen fremstår som central i metoden og bidrager med magien og fungerer som igangsætter refleksioner og arbejdet med de unges forestillingsevne.

7. Ingen faste succeskriterier: sørg for ikke at tænke, at de unge skal have noget bestemt ud af at deltage i forløbet. Resultaterne for de unge kan være meget forskellige og kan udmøntes nu og her eller senere fx via erindring.

JUSTERET FORANDRINGSTEORI

På baggrund af projektbeskrivelsen er der som del af evalueringen udarbejdet justeret forandringsteori for projektet. Den er lavet på baggrund af erfaringer fra projektets første år.

Forandringsteorien er udarbejdet ved brug af en enkel forandringsteori-skabelon. Den er valgt, fordi der er tale om et metodeudviklingsprojekt, hvor der i projektperioden afprøves forskellige metodeelementer – fremfor en på forhånd defineret metode. Målet er at arbejdet med denne skabelon kan bidrage til viden om og indsigt i, hvilke aktivitetselementer, virkemidler mv. der er centrale for at skabe resultater for målgruppen.

Forandringsteorien er tænkt som dialogværktøj, som projektet kan bruge i forhold til den resterende projektperiode og det videre arbejde med at udvikle metoden.

I udarbejdelsen af den justerede forandringsteori er der foretaget følgende justeringer/præciseringer ift. den oprindelige projektbeskrivelse:

- I den første del af projektet har der været arbejdet med en bredere målgruppe end oprindeligt tiltænkt ved projektopstart. Dvs. at deltagergruppen ikke kun har omfattet eksklusionstruede unge i udsatte boligområder. Forløb har primært været gennemført i samarbejde med folkeskoler (7.-10.

klasse). Størstedelen af partnerorganisationerne betegner de unge, der deltager som værende i en udsat position.

- Forventet resultat er justeret, således, at forløbet forventes at "styrke alles plads i fællesskabet og bidrage med erfaring, som kan have betydning for nuværende og fremtidige fællesskaber" (fremfor at inspirere unge i at søge konstruktive fællesskaber).
- Resultatet: "Øget opmærksomhed på udfordringer og muligheder i eget liv" er slettet, da det fremstår mere relevant at præcisere resultater, der ligger før et sådant mere langsigtet resultat.
- Det er blevet tydeligt, at forløbene skaber resultater ift. at styrke den enkeltes kreativitet og evne til at tænke ud af boksen og ikke være styret af præcise og på forhånd defineret formål. Dette er blevet tilføjet.
- En facilitator, der besidder en kombination af dramapædagogik og socialfaglig viden/erfaring fremstår som centralt ressource i arbejdet med metoden. Denne ressource er præciseret.

ANDRE HORIZONTER, OPGANG2 – FORANDRINGSTEORI

INDSATS	RESSOURCER	VIRKEMIDLER	AKTIVITETER	RESULTATER – kort sigt	RESULTATER – lang sigt
Workshopforløb Udvikling af workshop-formater til før- og efter forestilling, som skaber et trygt fællesskab for unge til fordybelse, refleksion, samtale og kreativt arbejde med de tanker og emotioner omkring egne livsdilemmaer, som forestillingerne har sat i bevægelse. Workshopformater primært rettet mod elever i folkeskolens 7.-10 klasse.	- Professionel teaterforestilling, der begejstrer og optager unge. - Workshopfacilitator med dramapædagogiske evner og socialfaglig indsigt (og ikke på forhånd kendt af gruppen) + crew af medfacilitatorer. - De enkelte gruppers lærer eller voksen sætter tid af til forberedende møde og deltagelse i forløbet. - Kontakter og samarbejdsrelationer til skoler og andre institutioner.	- Fællesskab i fokus - Etablering af et særligt rum med plads til det uventede. - Udfordring af elevernes forestillingsevne og fantasi. - Arbejde med små kunstneriske værker. - Fleksibilitet i tilrettelæggelsen. - Udfordring af elevernes for forståelse af formål og anvendelighed. - Eksponering for ukendt kunstform og udtryksmuligheder. - Accept af differentieret udbytte af forløbet – ikke alle behøver tage det samme med hjem.	Workshopforløb - Samarbejdsøvelser med fysisk kontakt og øjenkontakt. - Øvelser med at spille en rolle. - Øvelser hvor der arbejdes med fortolkning og symboler, forestillings-evne og kreativ tænkning. - Præsentation af små skuepil. - Deltagerne ser professionel teaterforestilling. - Diskussion af forestillingen + dilemmaer med relevans for eget liv.	De unge har fået: - Nye muligheder for samvær og kontakt. - Oplevelse af at sociale normer er blevet udfordret. - Refleksion ift. egne og andres roller. - Oplevelser af at der er plads til den enkelte i fællesskabet. - Erfaring med at præsentere for en fremmed voksen. - Øvelse i at være kreative og idérige og til at tænke abstrakt. - Udfordring af logikker om formål og anvendelighed. - Udvidet kendskab til kunstform og genren - En "wow-oplevelse" med en uvant kunstform.	- Øget social trivsel blandt de unge. - De unge er del af positive og inkluderende fællesskaber. - De unge er mere uddannelsesparate. - Øget kreativitet og idérigdom blandt de unge. - Øget tro på mulighederne ift. at forfølge idéer eller interesser selvom de måske ikke er som andres. - Styrket ift. almen dannelse og (mulighed for) bredere kulturforbrug.
Metodeudvikling Udvikling af værktøjer målrettet professionelle, der i det daglige er i kontakt med målgruppen, så disse får inspiration til at bruge og fastholde metoden.			Metodeudvikling - Etablering af samarbejde med COK (Center for Offentlig Kompetence). - Samarbejdsforløb om metodeudvikling med Ungdomscentret i Århus.	- Idékatalog/workshop-skabelon færdigt. - Koncept for tilkøbs-workshop med professionelle dramapædagoger er udarbejdet og tilgængelige.	Øget tværgående viden om, hvordan kunst/teater kan bidrage til at styrke udsatte unge – deres unges liv og uddannelse.

DEL II: RESULTATER

RESULTATER

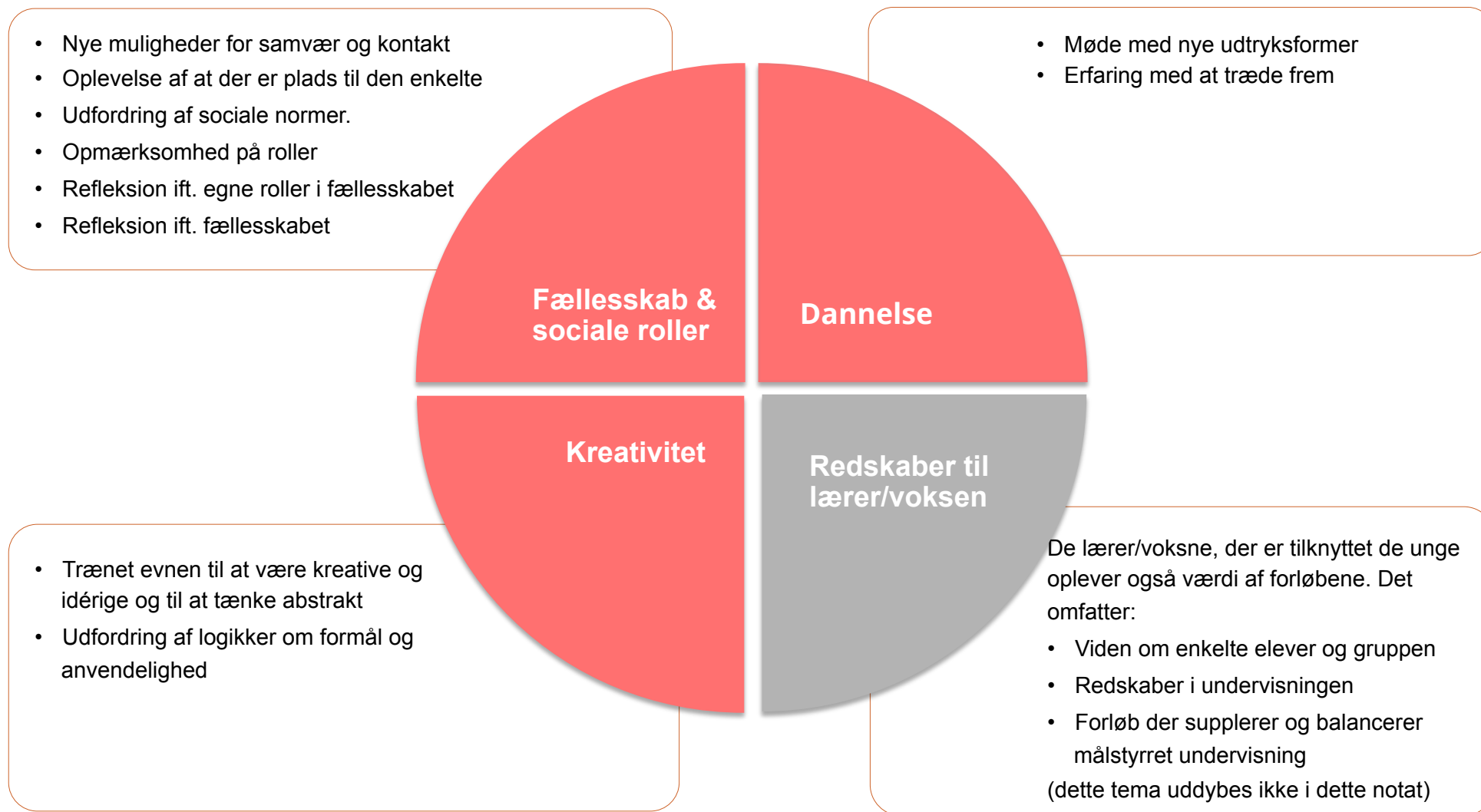
Evalueringsens fokus er at bidrage med viden om resultater for målgruppen. I dataindsamlingen arbejdes generelt med et fokus på resultater ift.: **Fællesskabet, den enkelte deltager, lærens handlerum og metoden/metodeudvikling**. De sidste to områder har vi fokus på som led i den samlede evaluering af projektet og for at kunne sikre at bidrage med kvalificering ift. metodeudviklingsdelen af projektet.

Samlet set tegner der sig et billede af, at workshopforløbet er med til at styrke fællesskabet i gruppen, fx ved at de unge får mulighed for at se hinanden på nye måder og oplever, at der i fællesskabet er plads til væremåder og interesser som der måske ikke normalt er plads til i gruppen. Tilgangens styrke er i særlig grad at deltagerne får positive oplevelser i et fysisk fællesskab, hvor de ikke bedømmes ud fra bestemt formål og forventninger til præstationen.

For den enkelte deltager bidrager deltagelse både til dannelse ift. at de stifter bekendtskab med – for mange – en ukendt kunstform. Derudover giver det mulighed for at arbejde med abstraktion, forestillingsevne og kreativitet. I forhold til den skolemæssige ramme, som forløbet i særlig grad har været afprøvet i, fremstår det som noget, der bidrager til at styrke de unges evne til at få idéer, tænke kreativt og entreprenant.

I det følgende præsenteres de resultater, der tegner sig for de unge deltagere i forløb. Det gøres under temaerne: "fællesskab og sociale roller", "dannelse" og "kreativitet". Disse temaer uddybes på siderne efter den samlede overbliksmode på side 14.

VÆRDISKABELSE – ANDRE HORISONTER

FÆLLESSKAB OG SOCIALE ROLLER

- **Den alternative undervisningsform giver de unge mulighed for at opleve nærkontakt og fællesskab med hinanden på tværs af etablerede kategorier.** De møder hinanden på en ny måde og oplever fx kontakt og interaktion med kammerater, som de ikke normalt snakker med.
- **I øvelser med skuespil og roller skabes et rum, hvor de unge oplever at få anerkendelse for at vise andre personlighedstræk end dem, der normalt kultiveres i undervisningen eller fællesskabet.** Det kan både være ved at de får anerkendelse for at være i en rolle, som måske ikke anerkendes til daglig, eller ved at de træder ind i nye roller, som de ikke viser til hverdag. Det kan bidrage til at styrke den enkeltes plads i fællesskabet og til at skabe et mere rummeligt fællesskab.
- **De unge får kropslig erfaring med roller og det skaber et rum, hvor de kan udvide egne sociale roller.** Leg med roller og synsvinkel giver kropslig erfaring med at påtage sig nye roller og erfaring med at se en situation fra en andens perspektiv. Det giver de unge en mulighed for at få nye forståelser af og forventninger til sig selv og hinandens sociale roller. Dette er særligt gældende relation til forløb omkring forestillingen 4EVER.
- **Forestillingen og workshopforløb fremmer elevernes refleksion over deres egen personlighed og de sociale dynamikker i klassen.** Eleverne kommer til at tænke eksplicit over deres egen væremåder. Skuespillet fremmer refleksivitet fordi det beskæftiger sig med temaer, der er umiddelbart forståelige og genkendelige for eleverne.

”Jeg så nogen, der trådte ind i en rolle, som jeg ikke ser til hverdag. Fx nogle af drengene som er lidt stille og måske ikke er udenfor, men bare meget anderledes, de får en mulighed, som de ikke får til dagligt for at indtage en eller anden rolle”. - lærer

DANNELSE

- **De unge møder og bliver udfordret af en ny kunstform. De oplever, hvordan drama kan noget andet end fx bøger eller film.** De unge er generelt meget begejstrede for forestillingerne, eksempelvis var mange imponerede over hvordan én person kan spille flere roller. For mange unge bevæger stykket sig på et højere abstraktionsniveau end de er vant til. Workshop-forløbet giver dem mulighed for at dykke ned i forestillingen og arbejdet med denne abstraktion. De unges møde med teater kan også være en værdifuld erfaring senere i livet, hvor kendskab til kunst og kultur er et vigtigt element i almen dannelse (og er et udtryk for *kulturel kapital*). Dette er særligt vigtigt for en stor del af de unge som ellers ikke ville blive introduceret til teater.

De unge styrkes gennem erfaringen med at samarbejde med en fremmed voksen og øvelse i at træde frem og håndtere opmærksomhed. Lærer tilknyttet forløb påpeger også dannelsesaspektet i elevernes møde med teater og workshopforløb. Det gælder både de almindelige sociale erfaringer ved eksempelvis at være samarbejdsvillige over for fremmede voksne og det at øve sig i at holde en fremlæggelse, som nogle unge mangler for at komme videre i uddannelsessystemet.

”Jeg har aldrig set sådan et teaterstykke før. Jeg synes, at det var fedt, at de sådan fortalt, det var som at læse en bog-agtigt. Kan man sige det? Når de forklarede de der ting, så kunne jeg forestille mig bilen der kørte ned, og da hun svømmede og alt det der - Det synes jeg var ret godt, men det var meget specielt.” – unge deltager

KREATIVITET

- **De unge får en anderledes og sjov oplevelse – og oplever noget magisk.** Oplevelsen af det magiske er et centralt resultat. Det sker særligt via forestillingen men også i workshopforløbet, og det fremstår som centralt for, at der kan arbejdes med gruppen og med at etablere et anderledes læringsrum.
- **De unge får trænet deres evne til at være kreative og idérige. De får udfordret deres stærke forventninger til at undervisning har konkrete formål.** De unge oplever at blive udfordret på deres idéer om formål og anvendelighed. Det skyldes, at øvelserne baserer sig på andre rationaler end den almindelige klasseundervisning. Nogle elever fortæller, at forløbet modsat almindelig undervisning, handler mere om hvad man KAN lære, end hvad man SKAL lære. For elever der er vant til at navigere ud fra læringsmål og forventninger til eksamen er det med til at vise, at læring ikke kun handler om at præstere. Flere lærere nævner at eleverne er bange for at gøre noget forkert. Her kan forløbet også åbne deres erfaringsrum.

”.. her var det meget mere bevægelse, det handlede ikke så meget om ”nu skal i lære om det”, det var mere sådan ”prøv at gør det”. På en normal skoledag ”i skal lære om det her” og det her det føltes lidt som ”her får du muligheden for at gøre det”. – ung deltager

DEL III: OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Udvikling af arbejdet med perioden efter forløbet. En stor del af de deltagne lærere/voksne tilkendegiver, at de *ikke* arbejder videre med temaer/indhold fra forløb, og generelt synes der at være et uudnyttet potentiale ift. arbejdet med perioden efter forløbet, og dermed også en mulighed for at sikre øget resultat for målgruppen. Det kan fx være afprøvning af opfølgende aktiviteter med gruppen/læreren.

Forløbet fremstår som redskab til at arbejde med kreativitet, idéudvikling, entreprenørskab mv. Det er ikke kreativitet forbundet med formgivning/kunst, men som element ift. læring generelt, dvs. fx evnen til at få og udvikle egne idéer. Forløbet fremstår som noget der bidrager hertil og eksplicit formidling af dette kan afprøves og diskuteres med partnerorganisationer.

Den professionelle teaterforestilling + facilitator med særlige dramapædagogiske kompetencer fremstår som centralt. Enkelte øvelser kan gennemføres fx af gruppens lærer/voksen, men teaterforestillingen og den udefra kommende facilitator fremstår som central i metoden. Dette er vigtig viden ift. arbejdet med udbredelse af metoden.

Inddragelse af skuespillere. Der har i projektet været afprøvet måder hvorpå skuespillere fra forestillingen kan komme på besøg i efter-workshopen. Erfaringen er at hvis besøget rammesættes rigtigt, kan det være et element, der styrker metoden.

De unge er generelt tilbageholdende ift. at træde fysisk frem foran andre. I modsætning til unges ageren på fx sociale medier, hvor der kan redigeres og slettes, så kræver dette forløb, at de unge træder fysisk frem foran andre. Fortællingen er generelt, at det er svært for de unge. Dette fremstår både som en hæmmer for at gennemføre forløb, men også som årsag til at de er vigtige, da de kan tilbyde en træningsbane for de unge ift. dette.

De enkelte forløb skal ikke bedømmes ud fra bestemte succeskriterier. Der tegner sig et billede af, at de unge, der deltager får noget forskelligt ud af deres deltagelse. Derfor fremstår det centralt, at der *ikke* laves en fast definition på, hvad det enkelte forløb kan give af resultater og en bedømmelse af den enkeltes deltagelse ud fra denne definition.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Bred vs. fokuseret målgruppe. Erfaringen er, at forløbet giver værdi til unge i en udsat position – og at det kan give værdi til unger fra mange forskellige institutionelle/organisatoriske rammer. I projektets sidste fase kan det være relevant med opmærksomhed på 1) Er der ungegrupper (fra bestemt partnertype eller med bestemt type udsathed), der fremstår særlig relevant at rette metoden til – og i så fald hvem? 2) Kan udfordringen ift. at sikre forløb i udsatte boligområder imødekommes, således forløb afprøves i denne (frivillige) ramme?

Relation til læringsmål ift. forløb i samarbejder med skoler.

På den ene side tegner der sig et billede af, at workshopforløbene er med til at skabe et andet læringsrum, end det der opstår i den daglige undervisning, hvor undervisningen ofte har klart formulerede mål, som eleverne er opmærksomme på, at de skal opfylde. Det fremstår som en styrke (og som et centralt virkemiddel), at forløbene ikke er styret af mål. På den anden side kan resultaterne af forløbene ses i relation til konkrete læringsmål for fx faget dansk, hvor de bidrager til opnåelse af nogle af disse. Dette lægger op til, at projektet tager en dialog om, hvorvidt og i så fald hvordan forløbene skal relatere sig læringsmål i folkeskolen.